

peraverit, & fenex adolescentem iuveniliter fuerit infecutus. Non itaque prudenter, & ingenioſis iudicandi præcepta diligenter elaborata dedimus, ſed, ut dicitur, crassa, pinguique minerva rudiſſimis. Nec vero adeo ſtultus ego ſum, ut exiſtimem in has formulas omnia hiftoriæ iudicia concluda & comprehenſa. Sed ſi quæ fuerunt præſcribendæ formulæ, hæc videntur potiſſimum conſentaneæ, convenientiſque fuiſſe.

CAPVT POSTREMVM.

In quo 15. 16. 17. & 18. argumenta capite tertio propoſita reſelluntur.

Quæſquam ex his, quæ capite ſuperiore diximus, argumentorum eorum reſutatio apparet, quæ 15. loco 16. 17. & 18. ſita ſunt; ſed ordine tamen reſutanda ſunt ſingula, ut ſcholæ etiam minutis theologis morigeremur. Et in 15. argumento quidem Philonis primum auctoris quæritur. Quæ ſane magna fuit, ſed breuiarium illud temporum Philonis non fuit, nec libellus alter de antiquitatibus, quem conſtat euſdem eſſe farina.

Reſpon.
ad 15.

Iosephi vero in hiftoria fidem non Romani modo principes, ſed viri quoque eccleſiæ celebrarunt. Egeſippus bonus in primis auctor, vir probatæ fidei, ac gravis omnino hiftoricus Iosephum egregie laudat (1), quod ad hiftoriæ auctoritatem pertinet quidem; nam quod ad religionem, conſortem eum facit perſidiæ Iudæorum. Hieronymus non dubitat (2) locum illi inter eccleſiæ ſcriptores dare, atque adeo eius de rebus geſtis monumenta inter eccleſiaſticas hiftorias recenſere. Euſebius Cæſarienſis (3), Sozomenus (4), Nicopho-

(1) In præmio libr. 5. de exit. Hier. (2) De viris illuſtribus. (3) Euſeb. lib. 3. eccleſ. hiftor. cap. 9. (4) Sozomenus, lib. 1. cap. 1.

phorus (5), ut alios omitam, miris modis Iosephi hiftoriam commendant. Quin & Iosephus ipſe hiftoriam ſuam gravibus, probabiliſque rationibus commendavit (6). Quæ non minorem faciunt fidem, quam ſi eadem ab Hieronymo aut alio quopiam auctore poſitæ fuiſſent.

At ſerpentis pœnam nimium crasse interpretatur, vim ligni ſcientiæ boni & mali falſam, ſicitiamque commemorat; Herodiadem ſcribit non Philippi, ſed Herodis uxorem fuiſſe (7), qui Herodis quoque tetrarchæ frater erat; templum in ſecundo anno regni Darii dicit eſſe perfectum; ſeniorum lamentationes, cum templi veteris amplitudinem recordarentur, non ad novum fundatum, ſed ad iam conſummatum reſert: aliaque demum ait partim ſcripturæ ſacræ, partim veris aliis, ac probatis hiftoriis adverſa (8). Plane ait, non inficior. Sed errores fuere ignorantis, non mendacia fallentis. Neque æquum eſt paucis e maculis labem totæ narrationis corpori aſpergere. Egregius itaque hiftoricus Iosephus fuit, quemadmodum Egeſippus affirmat, & rerum indagini, ſobrietatiſque ſermonum attentus. Quod vero in temporibus notandis eum quidam reprehendunt, id iure, an iniuria faciant, non facile dixerim. Equidem eiufmodi errata indoctis, negligentibusque librariis prompte ac libenter aſſigno. Iulii porro Aphricani quinque de temporibus volumina in manus noſtras non venerunt. Quare de eius hiftoriæ fide ipſi per nos iudicare non poſſumus. Sed extat Gelafii præiudicium, quod in argumento obiectum eſt, idque ſequi Theologos oportet de rebus eiufmodi iudicatos. *Opuscula*, inquit, *Tertulliani ſive Aphricani apocrypha*. Quo in loco an Iulium Aphricanum voluerit Gelafius improbare, non ſatis expeditum eſt. Primum enim de Iulio Aphricano nullus veterum

Tom. II.

Q

ma-

(5) Nicephor. lib. 2. cap. 18. (6) Lib. 16. an. cap. 7. & in ſine 20. Lib. & 1. Lib. cont. App. Alex. Lib. 1. an. cap. 3. eo cap. Lib. 18. an. cap. 9. (7) Caietanus ait fuiſſe binominem, eundemque Philippum & Herodem appellatum. Sed ne Iosephum quidem ipſum viderat. (8) Lib. 1. cont. App. Lib. 11. an. cap. 3. 1. Eſtr. 3. 4. 5. & 6. cap. contraria referuntur.

malam opinionem habuit. Eusebius vero, ac Hieronymus ubique eius de rebus gestis testimonia colunt. Nec Iulius hic est in fidei doctrina reprehensus. Nam quod historiam Susannæ fictam esse credidit, in eo virorum doctissimorum errorem securus est. Atqui ob peccatum unum, cuius vel probabilis excusatio est, omnia Iulii opuscula a Gelasio damnari, non sit mihi profecto verisimile. Eadem quippe culpa, si culpa fuit, Iulio fuit cum doctoribus ecclesie communis. Vix enim reperias quenquam, qui non in aliquo errarit. Deinde, quorsum Gelasius, quasi nihil interesset utrum hic, an ille damnaretur, in eam formam censet? *Opuscula Tertulliani sive Aphricani apocrypha*. Atque si duo auctores illi essent nominibus, reque etiam ipsa differentes, more suo Gelasius utriusque singillatim opera condemnasset. Cum autem Tertullianum, sive Aphricanum una confessione notat, non est existimandus auctores diversos, sed eundem intellexisse. Mihi sane huiusmodi coniecturæ suspicionem afferunt, locum esse corruptum, ut alia in hoc capite pleraque, & particulam, sive, scriptorum vicio additam. Legendum itaque esse, *Opuscula Tertulliani Aphricani apocrypha*. Nisi forte Aphricani cognomen quidam Tertulliano impertiebant: quocirca in eum modum sententiam Gelasius tulerit, ut sive nomine proprio, seu cognomine a quolibet vocaretur, intelligeremus esse damnatum.

Reliqui sunt Eusebius & Sozomenus, quorum auctoritas quintadecima tandem argumentatione urgebatur. Verum de his auctoribus quid senserim, quid censuerim, capite superiore habes.

Respon.
ad 6.

In quintodecimo argumento nullus scrupulus obiectus est, qui non fuerit excusatus. In sextodecimo autem Innocentii decretum primum obicitur. Sed ille, si ecclesie monimenta probat, non statim gentilium historias improbat. Sunt hæc, fateor, usui ecclesiastici fori, litiumque vulgarium parum aptæ; quamvis & in hunc usum possint esse aliquando utiles. Sed quibus in locis & quæstionibus, quoniam a præsentis instituto alienum est, non est operæpretium dicere. In sacrarum vero literarum expositione, quod in cap. huius libri secundo fusc diximus, historiae profanæ mul-

multum omnino valent. Quamobrem, si quæstio circa divinas literas incidat, & concilia, & ceteri ecclesiastici iudices eiusmodi historias negligere nec debent, nec vero possunt. Nec his solum scripturæ usibus gentium historiae accomodantur. Quin sunt alias Theologis necessariæ, quemadmodum & nobis ante explicatum est, & sequentibus quoque libris explicabitur. Andreas porro in synodo Florentina nihil aliud docet, nisi Græcorum, aut Romanorum bella cognoscere nequaquam ad synodum pertinere. Poterat dicere, Trojanorum, aut etiam Florentinorum. Nam Græcorum aut Romanorum bella quædam cognita, utilissima sunt prophetarum vaticinationibus explicandis. Sed hæc facillima sunt: cetera perfectamur. Quæ & ipsa post ea, quæ retro disseruimus, nihil difficultatis habent.

Sane in responsonem decimiseptimi argumenti ne verbum quidem unum adiciendum censeo, quippe quod, nisi ego fallor, in cap. 6. accurate est ac diligenter expeditum. Duodevigesimalum ergo idemque postremum, quam brevissime potero expediam, quo iam sit tandem huius loci finis.

Resp. ad
17. & 18.

Duo igitur argumentorum genera Theologus usurpat. Vnum est certum, alterum probabile. De utrisque proximo libro est latius disserendum. Nunc in pauca restringam. Non est necesse, Theologus certa semper principia sumat. Ex incertis, probabilia sint modo, argumentationes aliquando conficit, non ad vincendum quidem, sed ad persuadendum idoneas. Stultus vero Theologus ille erit, qui in omni suo syllogismo res necessarias velit rebus quoque necessariis addicere. Sunt enim nonnulla adeo implicata & obscura, ut prudentiæ theologicæ sit, non ea demonstrare velle, sed fidere, non patientius illustrare, sed utcumque expedire.

In huiusmodi itaque argumentorum genere si quis humanæ fidei probabilitate usus fuerit, falli nimirum aliquando poterit, reprehendi sine iniuria non poterit. Atque etiam, quemadmodum supra diximus, quædam ita certo humana fides tradit, ut ea in dubium vertere stultitiæ sit argumentum vel certissimum. Hæc si in usum suum Theologus vendicavit, nihil fallax, nihil imbecillum ineptumve conficiet, sed rem veram, firmam, rationique tum humanæ, tum etiam divinæ con-

sentaneam. Verum ab his historiæ partibus, quæ sunt expositæ, que madmodum ducatur argumentum, satis expositum videtur. Omnia igitur argumenta theologia manare a fontibus decem, dictum est in primo libro. In decem autem sequentibus libris, eiusmodi argumenta e singulis locis erui possint, ostensum est. Quæ dicta sunt fortasse longius, quam instituta causa postulabat, sed brevius certe, quam res tantas posse a me dici existimaram. In historiæ humanæ auctoritate explicanda, fateor, magna mihi longitudo orationis fuit. Sed nullus e locis Theologiæ erat, ubi aut latior occurreret differendi materia, aut me oporteret magis cura, diligentia, industria elaborare. Quod etsi minus prælitum, quam rei magnitudo desiderabat, non tamen frustra elaboravi. Admonere enim reliquos potui, ut accuratius scribant, & res vel meliores addant, vel supervacuas detrahant, vel disperse, & diffuse dictas, angustius, & contractius astringant: breviter, si quid norunt rectius istis, candidi impertiant.

Vndecimi Libri finis.

DE

DE
LOCORVM VSV
 IN SCHOLASTICA
 DISPVTATIONE.
 LIBER DVODECIMVS.
IN LIBRVM DVODECIMVM
Proœmium.

Patrem Franciscum Victoria, Lector optime, eum quem summum Theologiæ præceptorem Hispania Dei singulari munere accepit, solum dicere audivi, postquam ab illius schola discessi, se ingenio meo quidem egregie delectari, sed id vereri, ne huius excellentia quadam elatus & exultans immoderate iactarer, & grandior effectus, non late modo & libere ingrederer, sed temere etiam, ac licenter præceptoris vestigia conculcarem. Audierat enim me opinionem ipsius unam & item alteram non probasse. Vellem autem de nobis ea vere dicerentur, quæ ille pro nimia sua in filium indulgentia dicebat. Sed si minus imitatione tantam ingenii præstantiam consequi possumus, voluntate certe proxime accedimus, magistrumque conamur exprimere. Nimirum si doctrinam meam approbet quispiam, quæ utinam eruditorum opinione digna esset; si in rerum iudicio prudentiam, quæ utinam esset digna nostro cognomine; si orationis cultum, quem elegantiorum adhibere soleo, quam consueverunt scholastici in libris suis: in hoc sumus docti, pruden-